

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงวิธีการ แนวปฏิบัติทางบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 40 เรื่องเงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุน และศึกษาถึงปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ โดยการศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาค้นคว้าจากมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 40 เรื่องเงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุน หนังสือ บทความจากวารสารทั้งในและต่างประเทศ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการบัญชีเรื่องเงินลงทุนในตราสารหนี้และทุน และได้ศึกษาค้นคว้าอย่างการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลจากงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2542 เป็นต้นไป ในเรื่องของเงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุนมาประกอบการพิจารณาประกอบ เพื่อเป็นแนวทางการประยุกต์ใช้

บทสรุป

จากการศึกษาแนวปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุนตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 40 เรื่องเงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุนสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

มาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ใช้สำหรับเงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุนที่กิจการไม่ได้เข้าไปถือหุ้นจนมีอิทธิพลอย่างมีสาระสำคัญหรือมีการควบคุมกิจการที่ไปลงทุน ซึ่งอาจเป็นหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาดและไม่อยู่ในความต้องการของตลาด รวมถึงเงินลงทุนชั่วคราวที่กิจการตั้งใจถือไว้ไม่เกิน 1 ปี และเงินลงทุนระยะยาวที่กิจการตั้งใจจะถือไว้เกิน 1 ปี

ในด้านการจำแนกประเภทเงินลงทุนกำหนดให้ ณ วันที่ได้หลักทรัพย์นั้นมา ต้องจัดประเภทหลักทรัพย์นั้นๆ เพื่อนำไปแสดงในงบดุลตามวัตถุประสงค์ของการจัดหาเงินลงทุนนั้น ได้แก่ หลักทรัพย์เพื่อค้า หลักทรัพย์เพื่อขาย ตราสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนด และเงินลงทุนทั่วไป และ ณ วันที่ในงบดุลกิจการต้องทวนความเหมาะสมในการจัดประเภทเงินลงทุนที่แสดงไว้เดิม

ในด้านการกำหนดราคาทุนเริ่มแรกของหลักทรัพย์จะบันทึกบัญชีเงินลงทุนนั้นตามหลักราคาทุนได้แก่ รายจ่ายโดยตรงทั้งสิ้นที่กิจการจ่ายไปเพื่อให้ได้เงินลงทุนนั้นมา ขึ้นอยู่กับว่าได้เงินลงทุนมาโดยวิธีใด โดยปกติใช้จำนวนเงินที่จ่ายซื้อ หรือมูลค่ายุติธรรมของหุ้นทุน หลักทรัพย์ที่ออก หรือสินทรัพย์ที่นำไปแลกเปลี่ยน บวกด้วยค่าใช้จ่ายต่างๆที่จ่ายไปเพื่อให้ได้หลักทรัพย์นั้นมา

เช่น ค่านายหน้า ค่าอากรแสตมป์ ค่าภาษี หักด้วยดอกเบี้ยและเงินปันผลรับที่เกิดก่อนที่กิจการจะได้ หลักทรัพย์นั้นมา และต้องตัดจำหน่ายผลต่างระหว่างต้นทุนกับราคาที่เราไว้มูลค่าของเงินลงทุนในตราสารหนี้ที่ไม่ได้ตั้งใจถือไว้เป็นหลักทรัพย์เพื่อค้าด้วยวิธีดอกเบี้ยที่แท้จริงหรือวิธีอื่นที่ให้ผลไม่แตกต่างกัน

ในด้านการรับผลประโยชน์ตอบแทนจากเงินลงทุน ผลประโยชน์ตอบแทนจากตราสารหนี้ ได้แก่ ดอกเบี้ยรับ กิจการอาจต้องปรับมูลค่าเงินลงทุนกับบัญชีดอกเบี้ยรับนี้โดยใช้วิธีอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงหรือวิธีอื่นที่ให้ผลไม่แตกต่างกันเพื่อให้กิจการรับรู้รายได้ในอัตราผลตอบแทนที่แท้จริง ในขณะที่ ส่วนผลประโยชน์ตอบแทนจากตราสารหนี้ ได้แก่ เงินปันผลที่อาจจ่ายเป็นเงินสด สิทธิประโยชน์อื่น หรือหุ้นปันผล การแบ่งแยกหุ้น และสิทธิซื้อหุ้นใหม่ กิจการจะบันทึกรับรู้เป็นรายได้ได้เฉพาะกรณีรับเป็นเงินสดปันผลหรือสิทธิประโยชน์ปันผลเท่านั้น

ในด้านราคาตามบัญชีของเงินลงทุน ราคาตามบัญชีของเงินลงทุนอาจจะเป็นราคาที่บันทึกไว้ตั้งแต่เริ่มหรืออาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามราคายุติธรรมซึ่งการกำหนดมูลค่าที่แสดงในงบการเงินจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับการจัดประเภทของหลักทรัพย์ คือ หลักทรัพย์เพื่อค้าต้องแสดงในมูลค่ายุติธรรมและรับรู้กำไรขาดทุนจากการปรับมูลค่าในงบกำไรขาดทุน หลักทรัพย์เพื่อขายต้องแสดงในมูลค่ายุติธรรม กำไรขาดทุนจากการปรับมูลค่าแยกแสดงต่างหากในส่วนของผู้ถือหุ้น ตราสารหนี้ที่จะถึงจนครบกำหนดแสดงในราคาทุนตัดจำหน่าย เงินลงทุนทั่วไปแสดงในราคาทุน และสำหรับหลักทรัพย์ทุกชนิดยกเว้นหลักทรัพย์เพื่อค้า ต้องมีการพิจารณาการด้อยค่าทุกสิ้นงวดบัญชี ถ้ามีหลักฐานสนับสนุนว่ามูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนของหลักทรัพย์ต่ำกว่าราคาตามบัญชีแสดงว่าหลักทรัพย์นั้นเกิดการด้อยค่าของหลักทรัพย์อย่างถาวร เช่น กิจการกำลังประสบปัญหาทางการเงิน ผิดนัดชำระหนี้ หรือมีความเป็นไปได้สูงที่ผู้ออกหลักทรัพย์นั้นจะล้มละลาย หรือหลักทรัพย์นั้นไม่มีการซื้อขายในตลาดซื้อขายคล่องอีกต่อไป โดยบันทึกรายการด้อยค่านั้นเป็นผลขาดทุนเข้าสู่งบกำไรขาดทุนในงวดทันที

ในด้านการจำหน่ายเงินลงทุนหรือการไถ่ถอนเงินลงทุน และการแปลงสภาพหลักทรัพย์ ให้บันทึกรับรู้กำไรหรือขาดทุนระหว่างราคาตามบัญชีของหลักทรัพย์กับมูลค่ายุติธรรมของหลักทรัพย์หรือผลตอบแทนที่ได้รับในงบกำไรขาดทุน และต้องบันทึกกลับบัญชีทุกบัญชีที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์เพื่อขายที่จำหน่ายออกไป เช่น รายการกำไรขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นในส่วนของผู้ถือหุ้น และหากมีการจำหน่ายเงินลงทุนเพียงบางส่วน ต้องคำนวณตัดจำหน่ายเงินลงทุนเดิมโดยใช้วิธีถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักเพียงวิธีเดียว

การโอนเปลี่ยนแปลงประเภทของหลักทรัพย์นั้น สำหรับเงินลงทุนที่อยู่ในความต้องการของตลาดให้บันทึกการ โอนเงินลงทุนประเภทหนึ่งไปอีกประเภทหนึ่งด้วยมูลค่ายุติธรรมของหลัก

ทรัพย์สินนั้น และผลต่างจากการปรับมูลค่าเงินลงทุนที่เกิดขึ้นนำมาบันทึกบัญชีแตกต่างกันขึ้นกับประเภทของหลักทรัพย์ที่ถูกโอนและประเภทของหลักทรัพย์ที่โอนไป คือ ถ้าเป็นการโอนจากหลักทรัพย์เพื่อค้าไปเป็นเงินลงทุนประเภทอื่นหรือโอนจากเงินลงทุนประเภทอื่นมาเป็นหลักทรัพย์เพื่อค้าหรือเป็นการโอนเปลี่ยนจากหลักทรัพย์เพื่อขายไปเป็นเงินลงทุนในบริษัทร่วมหรือย่อย ผลต่างที่เกิดขึ้นให้แสดงในงบกำไรขาดทุน ถ้าเป็นการโอนจากเงินลงทุนประเภทอื่นมาเป็นหลักทรัพย์เพื่อขายหรือโอนจากเงินลงทุนประเภทอื่นมาเป็นหลักทรัพย์เพื่อขายผลต่างที่เกิดขึ้นให้บันทึกเป็นรายการกำไรที่เกิดขึ้นที่อยู่ในส่วนของเจ้าของ ส่วนเงินลงทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาดให้บันทึกการโอนเปลี่ยนด้วยราคาตามบัญชี และในกรณีที่มีการเปลี่ยนวิธีการบันทึกบัญชีจากวิธีราคาทุนเป็นวิธีส่วนได้เสีย กิจการจะต้องคำนวณปรับส่วนได้เสียในกำไรสะสมย้อนหลัง

นอกจากนั้นในด้านการเปิดเผยข้อมูลทั้งในงบการเงินและในหมายเหตุประกอบงบการเงิน จะเน้นไปที่แสดงมูลค่าในงบการเงิน กำไรและขาดทุนทั้งที่เกิดขึ้นแล้วและยังไม่เกิดขึ้นจากการขายหรือการตีราคาหลักทรัพย์ รวมทั้งข้อมูลเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์เพื่อทำให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจงบการเงินได้ดียิ่งขึ้น เช่น นโยบายการบัญชีที่ใช้ รายการที่มีนัยสำคัญที่รวมอยู่ในงบการเงิน การเปลี่ยนแปลงในระหว่างงวดของส่วนเกินทุนจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่า การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับหลักทรัพย์เพื่อขายและตราสารหนี้ที่จะถึงจนครบกำหนดโดยแยกแสดงแต่ละรายการ

ข้อดีของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 40

1. ทำให้บุคคลแสดงฐานะทางการเงินที่แท้จริง สามารถใช้เพื่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ กล่าวคือ ต้องการประเมินความสามารถของกิจการในการก่อให้เกิดเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดรวมถึงจังหวะเวลา และความแน่นอนของการก่อให้เกิดเงินสด หลักการแสดงมูลค่าเงินลงทุนตามมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้เปลี่ยนไป กำหนดหลักเกณฑ์ให้มีหลักฐานที่สามารถพิสูจน์มูลค่าได้อย่างแน่ชัดจากหลักฐานที่มีในตลาดซื้อขายคล่อง รวมทั้งยังกำหนดให้ใช้วิธีการคำนวณทางคณิตศาสตร์ที่สามารถคำนวณตัวเลขที่แน่นอนเปิดโอกาสให้ใช้ดุลยพินิจส่วนตัวน้อยลง ทำให้ข้อมูลในงบการเงินมีความเป็นกลางและคกแต่งได้ยากขึ้น

2. ป้องกันการทำการขายแบบมีสัญญาคืน เพื่อสร้างกำไรในงบกำไรขาดทุนตอนใกล้วันสิ้นงวดบัญชี ซึ่งถือเป็นการคกแต่งข้อมูลทางบัญชีลักษณะหนึ่ง เนื่องจากกำหนดให้มีการแสดงมูลค่าของหลักทรัพย์เพื่อค้าและหลักทรัพย์เพื่อขาย ณ วันสิ้นงวดในราคายุติธรรมอยู่แล้ว

3. ขจัดปัญหาของมาตรฐานการบัญชีฉบับเดิมเรื่องค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน ที่ไม่สามารถตอบได้ว่าจะนำไปปรับอย่างไรเมื่อหุ้นถูกขายหมดไปแล้ว ซึ่งตามมาตรฐานฉบับนี้กำหนดให้กลับบัญชีทุกบัญชีที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์เมื่อมีการขายออกไป

4. กำหนดให้ใช้วิธีถ่วงน้ำหนักเพียงวิธีเดียว ในการคำนวณต้นทุนของเงินลงทุนชนิดเดียวกันที่กิจการจำหน่ายเพียงบางส่วนทำให้สะดวกในการตัดต้นทุนเงินลงทุนโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าเงินลงทุนนั้นซื้อเมื่อไร แต่ต้องมีการคำนวณต้นทุนถ่วงเฉลี่ยต่อหน่วยของหุ้นทุกครั้งที่มีการซื้อเข้ามา

5. กำหนดให้กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเงินลงทุนอย่างชัดเจน แสดงรายละเอียดต่างๆ มากขึ้น ทำให้เป็นผลดีต่อผู้ใช้งบการเงินในการนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการตัดสินใจ

ส่วนปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุนตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 40 ได้แก่ ปัญหาในการจัดประเภทของเงินลงทุนและความยุ่งยากในการโอนเปลี่ยนแปลงประเภทเงินลงทุน การวัดราคาเงินลงทุน การวัดการด้อยค่า การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเงินลงทุน การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับตราสารหนี้ รวมทั้งความแตกต่างในกำไรและขาดทุนสุทธิในทางบัญชีและทางภาษีอากรจากรายการปรับปรุงบัญชีตามข้อกำหนดในมาตรฐาน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางให้การปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุนเป็นไปโดยสะดวกและสามารถสะท้อนสภาพของกิจการได้อย่างเหมาะสม ผู้ศึกษาขอเสนอแนะ ดังนี้

1. กรณีที่ตราสารหนี้ที่กิจการถือไว้เป็นหลักทรัพย์เผื่อขาย หรือตราสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนดในราคาที่สูงหรือต่ำกว่ามูลค่าจะมีการบันทึกตัดส่วนเกิน หรือสะสมส่วนต่ำกว่ามูลค่าไปที่บัญชีดอกเบี้ยรับ ณ วันสิ้นงวด เพื่อความสะดวกในการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับการตัดส่วนเกินหรือส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ครั้งต่อไป กิจการควรบันทึกกลับรายการปรับปรุง ณ วันต้นงวด

2. ในมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 40 ควรมีการระบุให้ชัดเจนสำหรับการโอนเปลี่ยนแปลงตราสารทุนจากหลักทรัพย์เผื่อขายไปเป็นเงินลงทุนในบริษัทร่วมหรือบริษัทย่อย ผลต่างที่เกิดขึ้นระหว่างราคาตามบัญชีกับมูลค่ายุติธรรม ณ วันที่โอนให้รับรู้เป็นเป็นรายได้หรือค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนทันที เนื่องจากกิจการไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะถือหลักทรัพย์นั้นเป็นหลักทรัพย์เผื่อขายแต่ต้องการเข้าไปมีอำนาจควบคุมในกิจการนั้นแทน

3. สถานศึกษา ต้องมีการปรับหลักสูตรการเรียนวิชาการบัญชีให้สอดคล้องอย่างต่อเนื่องกับมาตรฐานการบัญชีที่ออกใหม่ ไม่ว่าจะเป็นตำราเรียนและเนื้อหาวิชา ฝึกอบรมให้นักศึกษาวิชาบัญชีมีความเข้าใจมาตรฐานการบัญชีอย่างลึกซึ้งเพียงพอที่จะปฏิบัติงานได้ตามความต้องการของวิชาชีพเมื่อจบการศึกษา และควรแทรกจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักบัญชีในหลักสูตรการ

เรียนการสอนทุกระดับชั้น เพื่อให้นักศึกษาได้ซึมซับถึงความถูกต้องไปพร้อมกับความเข้าใจในเนื้อหาวิชา

4. นักบัญชีควรทำความเข้าใจถึงหลักการและเหตุผลแต่ละฉบับให้ถ่องแท้ โดยเฉพาะแนวคิดในแม่บทการบัญชี และต้องทำความเข้าใจเนื้อหาในมาตรฐานการบัญชีอย่างเพียงพอที่จะนำมาปฏิบัติ ติดตามความเคลื่อนไหวของวิชาชีพเพื่อให้ทันสมัยและสามารถปฏิบัติงานได้ด้วยความถูกต้องและได้มาตรฐาน และนักบัญชีต้องรักษาไว้ซึ่งความมีจรรยาบรรณและจริยธรรมโดยไม่ยอมตกเป็นเครื่องมือของผู้อื่นในการบิดเบือนข้อมูลทางการเงินซึ่งถือเป็นการหลอกลวงผู้ใช้งบการเงินให้เข้าใจผิด

5. หน่วยงานที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง ต้องตระหนักถึงความสำคัญและความถูกต้องของหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปในการออกกฎ และข้อบังคับ เพื่อมิให้นักบัญชีเกิดความสับสนในการปฏิบัติงาน เนื่องจากในบางครั้งกฎข้อบังคับดังกล่าวไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชี ทำให้นักบัญชีหันไปปฏิบัติตามกฎข้อบังคับดังกล่าวแทน การวัดผลและการนำเสนอข้อมูลจึงเบี่ยงเบนไป

6. สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย และหน่วยงานกำกับดูแลต่างๆ ต้องตระหนักถึงความสำคัญของการให้ข่าวสารและการฝึกอบรมนักบัญชี และควรมีผู้รู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการออกมาตรฐานการบัญชี ให้บริการรับตอบปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามมาตรฐาน หรือประเด็นที่ยากในการทำความเข้าใจได้ทันที และมีการรวบรวมคำถาม-คำตอบ ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติ และประเด็นที่ยากในการทำความเข้าใจ รวมทั้งจัดคำอธิบายการใช้มาตรฐาน เพื่อจะได้เป็นแนวทางเดียวกันในการแก้ไขปัญหาหรือข้อข้องใจที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี